

Новітній український анекдот представлений у дослідженні І. Кімакович. Авторка аналізує анекдот за будовою: це є традиційне оповідання, оскільки складається із зав'язки, розвитку дій, кульмінації і розв'язки, проте часто складові композиції важко розмежувати. Текст анекдоту, як правило, має таку схему: 1) відображення ситуації, орієнтованої на достовірність зображуваного (шаблон); 2) формування нового погляду на цю ситуацію (знищення шаблону) [3, с. 89].

Отже, сьогодні анекдот вивчають не тільки з культурологічного погляду, але й лінгвістичного. Підтвердженням цього є роботи В. Бережного, О. Калити, І. Кімакович, Л. Корнеєвої, В. Самохіної. Вони описують текстові характеристики анекдоту та лінгвокультурні особливості гумору, з'ясовують особливості вербальних засобів, розглядають мовні механізми комічного.

Список використаних джерел:

1. Бережний В. А. Особенности письменного функционирования анекдота [Електронний ресурс] / В. А. Бережний. – Режим доступу: <http://sites.znu.edu.ua/conf/slovyanska-filologia/1561.ukr.html>
2. Калита О. Типи комічних текстів та особливості їх стилістичного аналізу / О. Калита // Лінгвостатистичні студії. – 2015. – № 2. – С. 54–61.
3. Кімакович І. І. Новітній український анекдот як виклик ХХІ століттю: до питання про сутність сучасних способів обміну інформацією / І. І. Кімакович // Сторінка молодого дослідника. – 2005. – №. 6. – С. 88–93.
4. Корнеєва Л. Про деякі типологічні риси українського анекдоту [Електронний ресурс] / Л. Корнеєва. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1103/1/Korneva.pdf>
5. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти: автореф. дис. на здобуття канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / В. О. Самохіна. – К., 2010. – 36 с.
6. Шмелев А. Д. Русский анекдот: Текст и речевой жанр: монография / Шмелев А. Д., Шмелева Б. Я. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – 144 с.

Петров О.О.

старший викладач,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ПЕРСПЕКТИВА МЕТОДОЛОГІЧНОГО СИМБІОЗУ ФРАЗЕОЛОГІЇ І ЗІСТАВНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПЕЦИФІКИ МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Національно-культурне маркування фразеологічної одиниці (далі – ФО) повною мірою виявляється при контрастивному аналізі цих одиниць, коли крізь призму міжмовного зіставлення через універсальне вдається вичленувати національно-специфічне [8, с. 3]. Ця методологічна перевага ФО над іншими мовними одиницями і стала підґрунтям для виокремлення наприкінці ХХ століття в межах контрастивної лінгвістики нового перспективного напрямку – зіставної фразеології [1; 2; 4; 9], де значна частина праць, або виконана в руслі зіставної

лінгвокультурології [7; 8], або, принаймні, мають лінгвокультурологічну спрямованість [3; 5; 11].

Це спонукає мовознавців до аналізу онтологічних і культурологічних особливостей внутрішньої форми ФО, включаючи паремії, у споріднених і генетично віддалених мовах у їхній кореляції із семантичними й семіотичними протиставленнями (*добро – зло, світло – темрява, краса – потворність, правий – лівий* тощо) та концептами (Душа, Доля, ЖИТТЯ, Смерть та ін.) Ці та подібні їм етнолінгвістичні, концептологічні та лінгвокультурологічні дослідження у царині фразеології засвідчили, що у більшості випадків не збігається смислове наповнення онтологічно важливих для кожної лінгвокультури понять (концептів), бо кожен етнос по-своєму концептуалізує й категоризує об'єктивний світ, залишаючи в таких поняттях (концептах) відбитки власного світосприйняття, світобачення та світорозуміння, аналіз яких дозволяє сформулювати цілісне уявлення про характер певного народу, його менталітет.

Асиметричними є як смислове наповнення концептів, так і їхня об'єктивація на основі ФО, тому аналіз цих одиниць є необхідним для адекватного лінгвокультурологічного осмислення фактів мови й культури, взаємодії різних мовленнєвих структур у процесі комунікації носіїв різних лінгвосоціумів та для виявлення ізоморфних й аломорфних структурно-семантичних і образно-характерологічних особливостей знаків вторинної номінації. Це пов'язано насамперед з тим, що ФО виникають у національних мовах на основі образного представлення дійсності, яке відображає побутово-емпіричний, історичний чи духовний досвід мовного колективу, пов'язаний, безумовно, з його культурними традиціями, оскільки суб'єкт номінації в мовній діяльності – це завжди суб'єкт національної культури [6]. Засобом утілення лінгвокультурної специфіки ФО слугує образність, а способом маркування цієї специфіки є інтерпретація образності в знаковому національно-культурному просторі певного лінгвосоціуму.

При цьому не слід перебільшувати, на нашу думку, роль національної специфіки при становленні фразеологічної (під)системи у будь-якій мові, оскільки значна частина фразеологічного корпусу тих мов, які належать, принаймні, до європейського мовного простору, має спільну, тобто універсальну, образно-мотиваційну базу: численні спільні моменти історичного розвитку, спільна культурна спадщина (напр., Біблія) тощо. Звичайно, простежити ймовірний шлях запозичення ФО при ізоморфності когнітивних структур та екстралінгвальних чинників надзвичайно складно, але це слід робити, удосконалюючи методологію таких пошуків.

Для зіставно-лінгвокультурологічного вивчення ФО релевантним є передусім встановлення відмінностей образно-мотиваційної бази тих одиниць, які близькі за значенням у зіставляваних мовах. Результатом аналізу й опису в такому випадку слугує виявлення як власне національного, так і універсального на рівні плану вираження певних когнітивних і ментальних структур, зокрема концептів культури. Останні, набуваючи вербального, знакового вираження, є тими конструктами, які представляють ту чи іншу культуру. Остання при цьому маніфестується, утіленими в матеріальну форму природними реаліями (небо, земля, рослини та ін.), артефактами (хрест, дім, чаша та ін.), ментафактами (добро, зло, істина, совість та ін.) [10, с. 409]. Невипадково зіставно-лінгвокультурологічні розвідки логічно вписуються в парадигму національно-культурного аспекту дослідження значення, де національне – це насамперед сама мова разом з її знаками культури, тобто

найменуваннями на позначення характерних для певного народу реалій – назв специфічних знарядь праці, речей, власних імен, міфологем, символів тощо. Тому зіставна лінгвокультурологія і сфокусовує свою увагу на встановленні різномовної фразеосеміотичної категоризації універсальних концептів культури та їхньої об'єктивації фразеологічними засобами.

Таким чином, аналіз лінгвістичних, зокрема фразеологічних, студій дає змогу стверджувати про те, що фразеологія будь-якої мови є найбільш національно-детермінованим і самобутнім явищем, яке найяскравіше відображає процес розвитку національної культури народу протягом достатньо тривалого часу, фіксуючи у своїх одиницях культурні (ціннісні) настанови й пріоритети тієї чи іншої мовної спільноти, що закарбовані в архетипах, символах, стереотипах, еталонах останньої. Тому фразеологічний матеріал, у якому в концентрованому вигляді відтворюється специфіка історико-культурного розвитку певного етносу, вважається методологічно релевантним для вирішення однієї з найактуальніших проблем сучасної лінгвістики – проблеми взаємодії змісту мовних одиниць із пізнанням (когніцією) людини та її культурою. А саме цю проблему й покликана розв'язати нова мовознавча дисципліна – зіставна лінгвокультурологія.

Список використаних джерел:

1. Арсентьева Е.Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека, в английском и русском языках) / Елена Фридриховна Арсентьева. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 126 с.
2. Байрамова Л.К. Введение в контрастивную лингвистику / Луиза Каримовна Байрамова. – Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 2004. – 116 с.
3. Георгиева С. Познание культуры через фразеологию / С. Георгиева // Слово. Фраза. Текст: сб. науч. статей к 60-летию проф. М.А. Алексеенко. – М.: «Азбуковник», 2002. – С. 108–115.
4. Добровольский Д.О. Основы структурно-типологического анализа фразеологии современных германских языков: на материале немецкого, английского и нидерландского языков: автореф. дис. на соиск. науч. степени доктора филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки»; 10.02.19 «Теория языка» / Д.О. Добровольский. – М., 1990. – 41 с.
5. Жуйкова М.В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов: монографія / Маргарита Василівна Жуйкова. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 416 с.
6. Каракевич Р.О. Типологічна характеристика атрефактів і ментафактів у фразеологічних одиницях німецької та української мов: афтореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / Р.О. Каракевич. – К., 2012. – 19 с.
7. Маслова В.А. Homo lingualis в культуре / Валентина Авраамовна Маслова. – М.: Гнозис, 2007. – 320 с.
8. Мізін К.І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов в аспекті зіставної лінгвокультурології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / К.І. Мізін. – К., 2012b. – 32 с.
9. Мокиенко В.М. О методологии сопоставительного исследования русской и немецкой фразеологии / В.М. Мокиенко // Rossica olomucensia XXXVIII (za rok 1999). – Olomouc: VUP Olomouc, 2000. – С. 337–350.
10. Телия В.Н. Концептообразующая флуктуация константы культуры «родная земля» в наименовании родина / В.Н. Телия // Язык и культура: факты и ценности:

К 70-летию Ю.С. Степанова; [отв. ред. Е.С. Кубрякова, Т.Е. Янко]. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – С. 409–421.

11. Yasunari U. Kontrastive Phraseologie – Deutsch-Japanisch / U. Yasunari // Zielsprache Deutsch. – 1993. – Bd. 24(3). – S. 128–133.

Ходзінська Ю.О.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

**ОСОБЛИВОСТІ СПОЛУЧУВАНOSTІ ДІЕСЛІВ СИНОНІМІЧНОГО РЯДУ
«МОВЛЕННЯ» (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ ЧАКА ПОЛАНІКА
«ЧАРІВНА ТИ» ТА ДЖОАН РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»)**

Проблема тлумачення поняття валентності у лінгвістичних працях Д. Кацнельсона, Г. Адмоні, Л. Теньєра була тісно пов'язана із сполучуваністю певних елементів мови, а також із здатністю однієї мовної одиниці керувати іншою. Проте на сьогоднішній день не існує однозначного витлумачення терміна валентності в працях лінгвістів (Н.Я. Дзюбишина, Г.Г. Сильницького, І.Б. Долініна, Ч. Філлмора та ін.) [6].

Проблема витлумачення валентності залишається актуальною в рамках семантичних досліджень як сучасної граматики, зокрема у морфології (Й. Ербен, Л. Зіндер, С. Кацнельсон, Є. Курилович) і синтаксисі (Г. Брінкманн, Л. Вейсгербер, І. Вихованець, Г. Гельбіг, Л. Теньєр, С. Панкратова), так і у власне семасіології (О. Лосєв, Я. Руферова) і стилістиці (І. Арнольд) [10].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу та уточнення терміна валентність у сучасному мовознавстві, а також сучасними підходами до вивчення мовних одиниць, що здатні розширювати свої семантичні можливості під час сполучуваності з іншими мовними одиницями у тих чи інших контекстах. Явище валентності сприятиме детальнішому виявленню та опису зв'язків між дієсловами синонімічного ряду «Мовлення» та іншими мовними елементами у тексті. Актуальність теми статі посилюється тим, що сполучувальні й валентні властивості дієслів синонімічного ряду «Мовлення» українському мовознавстві досі не були об'єктом спеціального дослідження.

Мета дослідження полягає в з'ясуванні семантичної структури дієслів синонімічного ряду «Мовлення», їхніх синтаксичних особливостей та сполучувальних властивостей з іншими мовним одиницями у романах сучасної світової літератури.

Матеріал дослідження. Слугували перекладені на українську мову романи письменника Чака Поланіка «Чарівна ти» та письменниці Джоан Роулінг «Гаррі Поттер».

Питанням дослідження синонімів та їх трактування займаються такі вчені як А. П. Грищенко [3], М. Я. Плющ, Л. І. Мацько, П. С. Дудик, О. Д. Пономарів [8], А. П. Євгенєва, М.П. Кочерган, Ф.О. Нікітіна, А. Т. Бевзенко, Ю. Д. Апресян.

Зокрема, деталізацією явищ валентності та сполучуваності займалися такі вчені як І. А. Гонта, С. С. Нагорна, Н. Г. Філоненко, К. Г. Городенська, Н. В. Гуйванюк, А. П. Загнітко, В. О. Горпинич, Н. Ф. Клименко [10].